

образования взрослых Российской академии образования». – Великий Новгород, 2007. – 25 с.

6. Освіта для конкурентоспроможної економіки в Україні : Національне якісне дослідження / Аналітична доповідь. Підготовлено Радою конкурентоспроможності України для Європейського Фонду освіти. – К., 2009. – 25 с.
7. Шуберт Ю. Ф. Внедрение современных информационных технологий в процесс изучения дисциплины «Инженерная графика» / Ю. Ф. Шуберт // Среднее профессиональное образование. – № 7. – 2008. – С. 29-31.

REFERENCES

1. Gruzkov I. V. The People in the global world and education / I. V. Gruzkov // Intellectual and innovation technology in education management NIEUP'2006 : Materials IX International scientific-practical conference (28 January 2006, Nevinnomyssk) / team of authors : T. N. Ryabchenko, E. N. Pavlenko other; Nevinnomysskiy institute of Economics, management and law. – Nevinnomyssk. : NIEUP, 2006. – P. 22 – 25.
2. Korsak K. Modernization or movement in the opposite direction? / K. Korsak // Zerkalo dushy. – № 7 (482). – 21 – 27 february 2004.
3. Kravchuk L. M. The system of values inherent in the Constitution of Ukraine, would become the basis for strengthening competitive advantages of the country / L. M. Kravchuk // Monitoring competitiveness. – № 1. – 2. – 2008. – P. 2.
4. Malafiyik I. V. Didactics : textbook / I. V. Malafiyik. – K. : Kondor, 2005. – 398 p.
5. Opryshko A. K. The formation of skills of professional and personal communication among students in the educational process of a technical lyceum : abstract of dissertation...the candidate of pedagogical sciences : 13.00.08 / State scientific uchrezhdeniye «Institute of adult education Russian academy of education». – Veliky Novgorod, 2007. – 25 p.
6. Education for a competitive economy in Ukraine : a National qualitative study / Analytical report. Prepared by the Council of competitiveness of Ukraine to the European education Fund. – K., 2009. – 25 p.
7. Schubert U. F. Introduction of modern information technologies in the process of studying the discipline «Engineering graphics» / U. F. Schubert // Average professional education. – № 7. – 2008. – P. 29–31.

УДК 378.147:656.61.052(045)=161.2

ОСОБЛИВОСТІ ТА ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СУДНОВОДІВ ДО ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО СПІЛКУВАННЯ ЗАСОБАМИ КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЙ

Смелікова В. Б.

Херсонська державна морська академія, просп. Ушакова, 20, м. Херсон, Україна

vkostuk@yandex.ua

Стаття присвячена дослідженню особливостей та характеристиці етапів реалізації моделі підготовки майбутніх судноводів до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій: мотиваційно-цільового, змістово-діяльнісного, результативно-творчого. Увага приділяється створенню мовного середовища засобами кейс-технологій, активних форм та методів навчання. Висвітлено етапи роботи з кейсами під час практичних занять: підготовчий, аналітичний, результативно-творчий. Детально розглянуто впровадження в навчальний процес авторського навчально-методичного посібника «Cases on Board Vessels» із розробленим спецкурсом.

Ключові слова: професійно-орієнтоване спілкування; кейс-технології; майбутні судноводії; модель підготовки; активні форми та методи навчання

ОСОБЕННОСТИ И ПУТИ РЕАЛИЗАЦИИ МОДЕЛИ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СУДОВОДИТЕЛЕЙ К ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОМУ ОБЩЕНИЮ СРЕДСТВАМИ КЕЙС-ТЕХНОЛОГИЙ

Смеликова В. Б.

Херсонская государственная морская академия, просп. Ушакова, 20, г. Херсон, Украина

vkostuk@yandex.ua

В статье рассматриваются особенности и характеризуются этапы реализации модели подготовки будущих судоводителей к профессионально-ориентированному общению средствами кейс-технологий: мотивационно-целевой, содержательно-деятельностный, результативно-творческий. Внимание уделяется созданию языковой среды средствами кейс-технологий, активных форм и методов обучения. Описаны этапы работы с кейсами во время практических занятий: подготовительный, аналитический, результативно-творческий. Детально рассмотрено внедрение в учебный процесс авторского учебно-методического пособия «Cases on Board Vessels» с разработанным спецкурсом.

Ключевые слова: профессионально-ориентированное общение, кейс-технологии, будущие судоводители, модель подготовки, активные формы и методы обучения.

PECULIARITIES AND METHODS FOR IMPLEMENTATION OF THE MODEL FOR PREPARATION OF THE FUTURE DECK OFFICERS FOR PROFESSIONALLY-ORIENTED COMMUNICATION BY MEANS OF CASE-TECHNOLOGIES

Smelikova V.

Kherson State Maritime Academy, Kherson, Ukraine

vkostuk@yandex.ua

The article characterizes peculiarities and methods for implementation of the model for preparation of the future deck officers for professionally-oriented communication by means of case-technologies. This model consists of three interconnected stages. The first stage – motivational and targeted – aimed at ensuring the formation of motivation to professionally-oriented communication, motivation to succeed in the professionally-oriented communication, formation of communicative tolerance through acquaintance of students with features of future professional activity. For this purpose various forms and types of extracurricular and classroom sessions were used: discussions, round tables, group trainings, meetings with representatives of different nationalities, captains, and mates.

The second stage – substantive and action-related – aimed at building knowledge of foreign professionally-orientated maritime language, knowledge of the specifics of verbal and nonverbal communication, ethical standards of professionally-oriented communication, the ability to resolve conflicts; self-control during professional communication. It was to this end that the author used materials from the teaching and methodological manual «Cases on Board Vessels», developed by her, its purpose is to encourage the use of well proven case-technologies in teaching Maritime English in a competency-based approach.

The third stage – productive and creative – included training of individual creative work and enhancing professionally-oriented communicative skills by means of case-technology during specially-created problem situations.

In addition to this, the article outlines the procedural stages of work with cases during practice session: preparatory, analytical, productive and creative. The author makes detailed overview of the implementation of the teaching and methodological manual «Cases on Board Vessels» and a special course in learning process, which included lectures, seminars and practice sessions, individual creative work, independent work.

Key words: professionally-oriented communication, case-technologies, future deck officers, model for preparation, teaching methods, active teaching forms and methods.

Постановка проблеми в загальному вигляді. На сучасному етапі розвитку України, розширенні її зовнішньоекономічних ділових відносин та входження у світовий морський простір постає завдання підготовки компетентних фахівців морської галузі, готових до успішного виконання своїх посадових обов'язків, у тому числі й до професійно-орієнтованого спілкування як рідною, так і іноземною мовою, що відповідає галузевому стандарту вищої освіти з напрямку «Морський та річковий транспорт», професійного спрямування «Судноводіння» та вимог Міжнародної конвенції про підготовку та дипломування моряків та несення вахти.

Аналіз досліджень і публікацій. До проблеми професійної підготовки майбутніх судноводіїв сьогодні звертаються як вітчизняні (М. Бабишена, Н. Бобришева, С. Козак, Л. Ліпшиць, Н. Черненко, О. Фролова), так і зарубіжні науковці (Т. Андрес (T. Andres), К. Кіреа-Унгуреану (C. Chirea-Ungureanu), М. Прогоулакі (M. Progoulaki), Я. Хорк (J. Horck)) [1]. Розробкою й упровадженням кейс-технологій займалися Ш. Бобохужаєв, М. Гончарова, В. Давиденко, А. Долгоруков, П. Екман, П. Лоуренс, Е. Мюнтер, М. Норфі, Ю. Сурмін [2], однак дослідники не приділяють уваги педагогічному потенціалу використання кейс-технологій у підготовці майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування.

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження є виявлення особливостей і характеристика способів та етапів реалізації моделі підготовки майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій.

Виклад основного матеріалу. На етапі формувального експерименту нашого дослідження була організована системна безперервна підготовка майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій, у процесі якої враховувались усі компоненти моделі та педагогічні умови, що забезпечують ефективність навчально-пізнавального процесу.

Проведення формувального експерименту було направлено на організацію спеціального мовного середовища у вигляді діалогової взаємодії, яка за допомогою постійного обміну інформацією та спілкування з іншими суб'єктами освітнього процесу сприяє формуванню необхідних зразків поведінки, комунікативних навичок і умінь, мотивації до успішного результату професійно-орієнтованого спілкування. Створенню мовного середовища сприяли засоби кейс-технологій, активні форми і методи навчання, що поєднують засвоєння курсантами одночасно мовних та професійно-орієнтованих складових.

У процесі реалізації моделі підготовки майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій було виокремлено три етапи.

Мета першого етапу – мотиваційно-цільового – забезпечення формування мотивації до професійно-орієнтованого спілкування, розвитку потреб до комунікації, мотивації до прагнення успіху у процесі професійно-орієнтованого спілкування, формуванню комунікативної толерантності через знайомство курсантів з особливостями майбутньої професійної діяльності.

Цей етап проводився як під час занять з англійської мови за професійним спрямуванням, так і під час позааудиторних занять. Так, курсанти експериментальної групи під час вивчення професійної теми мали можливість зустрітись з представниками їх майбутньої професії – капітанами, першими та другими помічниками капітанів. Під час таких зустрічей судноводії ділились своїм досвідом роботи на судні, розповідали цікаві історії з рейсів. Наприкінці зустрічей курсанти мали можливість проаналізувати та розіграти ситуації, які їм найбільше сподобались.

При цьому курсанти готували свої проблемні запитання щодо їх майбутньої професії, для цього їм було рекомендовано активно використовувати можливості медіатек, Інтернету, освітньо-розважальних порталів вузів, що брали участь в експерименті. Тим самим передбачалося закласти основи самостійної роботи, яка була б потрібна на наступних етапах реалізації моделі підготовки до професійного спілкування засобами кейс-технологій.

Під час самостійної роботи курсанти мали можливість прочитати специфічну літературу: мемуари Капітана Ллойда «200 речей, які б я хотів знати перед тим як стати капітаном» [5], морського спеціаліста та науковця Т. Андреса «Розуміння філіппінського моряка: його поведінку, цінності та реалії» [4], а потім під час зустрічей курсанти запитували та обговорювали цікаві факти та історії із життя судноводія на судні. У такий спосіб курсанти попередньо знайомились із кейс-технологією та долучались до майбутньої професії, вивчали професійну термінологію англійською мовою тощо.

Формування комунікативної толерантності майбутніх судноводіїв відбувалось за допомогою круглих столів, де учасниками були представники різних національностей. Під час таких круглих столів курсанти та представники різних національностей обмінювались правилами поведінки під час спілкування у тій чи іншій культурі, цікавими фактами тощо. З темами круглих столів курсанти були попередньо ознайомлені та вони мали можливість підготувати цікаві доповіді. Як результат, у кінці круглого столу вироблялись основні правила поведінки під час професійно-орієнтованого спілкування. Варто зазначити, що таке спілкування відбувалось англійською мовою, як майбутньою офіційною мовою на морському транспорті.

Також під час позааудиторних занять курсанти брали участь у групових тренінгах, які формували комунікативну компетенцію майбутніх судноводіїв, розвивали толерантність тощо. Так, під час тренінгу «Валентність» з курсантами проводився «мозковий штурм» щодо різних життєвих ситуацій, де потрібно описати зовнішні прояви поведінки (манера одягатися, міміка, хода, особливості розмови тощо), наприклад: Ви знаходитесь на зупинці. Вам необхідно терміново зателефонувати, але батарея в мобільному телефоні розрядилась. Поруч з Вами близько двадцяти різних людей. До кого Ви звернетесь? ». Потім курсанти розігрували ці ситуації, де і були цією «валентною» людиною, яка повинна була звертатись до інших.

На першому етапі також проводились бесіди на тему: «Топ-10 способів як образити співрозмовника», «Стратегії поведінки, щоб втратити інтерес співрозмовника», «Невербальна поведінка, яку зрозуміють усі», які обов'язково поєднувались з елементами кейс-технології. Тематика бесід відрізнялась суперечливими назвами з метою зацікавлення курсантів. Наприкінці бесід робились висновки, що не потрібно робити під час професійно-орієнтованого спілкування, курсанти мали можливість прочитати міні-кейс та спробувати розіграти професійні ситуації.

Варто зазначити, що особливістю усіх перерахованих методів була їх діалогічна форма спілкування, яка спонукала курсантів брати активну участь у пошуку нових рішень, адекватно реагувати на слова співрозмовника, приводити свої аргументи. Під час таких бесід, круглих столів, зустрічей, тренінгів формувалась сприятлива морально-психологічна атмосфера, яка забезпечувала взаємодію в різних комунікативних тандамах: курсант – курсант, курсант – викладач, курсант – представник професії (капітан або помічник капітана), курсант – представник іншої національності.

Якщо на першому етапі курсанти лише знайомились із основами ведення професійно-орієнтованого спілкування та кейс-технологією, то другий етап – *змістово-діяльнісний* – мав на меті формування основних знань щодо особливостей професійного спілкування на судні, їх систематизацію і як наслідок – вироблення умінь використовувати їх під час роботи із кейсами на професійно-орієнтовані теми. Крім цього передбачалось розширювати можливості використання специфічного, професійно-орієнтованого матеріалу, який був не передбачений традиційною навчальною програмою.

Реалізація цього етапу була можлива лише за умови створення авторського навчально-методичного посібника «Cases on Board Vessels» [3] із розробленим спецкурсом, до складу якого входили лекції, семінарські та практичні заняття, індивідуально-творча робота, самостійна робота. Програма спецкурсу складалась із двох модулів: «Введення до теорії професійно-орієнтованого спілкування» та «Практичний аспект професійно-орієнтованого спілкування з членами суднового екіпажу».

Розглянемо більш детально впровадження спецкурсу в навчальний процес. До його складу входили 6 лекцій, різноманітних за своєю формою проведення. Метою лекційного курсу було не просто засвоєння теоретичних знань, а формування готовності курсантів вирішувати майбутні професійні завдання.

Під час першої лекції-конференції «Значення та особливості професійно-орієнтованого спілкування на судні» курсанти використовували попередній досвід зустрічей із представниками їх професії та роботи зі специфічною літературою, Інтернет-джерелами та як результат – підготували доповіді з теми. Під час наступних двох інтерактивних лекцій «Самоконтроль під час професійно-орієнтованого спілкування» та «Комунікативна толерантність майбутнього судноводія» курсанти працювали з аудіо та відео-матеріалами із життя судноводіїв, обговорювали ситуації щодо проявів нетолерантності та обирали найкращі методи самоконтролю під час професійно-орієнтованого спілкування.

Під час наступних проблемних лекцій з тем: «Стратегії запобігання та подолання конфліктів у процесі професійного спілкування», «Основні вербальні, невербальні засоби спілкування та їх використання на судні», «Етичні норми ведення професійно-орієнтованого спілкування та їх практичне використання» використовувались методи «мозкового штурму», дискусії, рольові ігри, мультимедійні технології. Особливістю проведення лекційних занять було обов'язкове використання кейс-технологій у вигляді автентичних текстів рапортів із описанням проблем на судні, результатів інспекційних розслідувань, спогадів самих судноводіїв тощо.

Семінарські заняття відповідали тематиці лекційних занять та дозволяли повною мірою застосовувати набуті знання та уміння у створених професійно-орієнтованих ситуаціях. Курсанти мали змогу переглядати відео-фрагменти та обговорювати у парах, групах стратегії поведінки у тій чи іншій ситуації, аналізувати вербальні та невербальні засоби спілкування представників інших національностей, поведінку співрозмовників тощо. Під час самостійної роботи курсанти готували мультимедійні презентації. На цьому етапі курсанти не тільки читали та обговорювали кейси, але й аналізували наслідки тієї чи іншої поведінки членів екіпажу, розігрували ситуації з можливими альтернативами їх вирішення. Після кожного семінарського заняття курсанти проходили тести з окремої теми з метою аналізу засвоєних знань та умінь.

До спецкурсу також входили і десять практичних занять, які відповідали тематиці дисципліни «Англійська мова (за професійним спрямуванням)».

Текстовий матеріал складався з цілих автентичних текстів (обсягом 3-7 тисяч друкованих знаків), джерелами інформації слугували тексти-описи кейсів, складені Академією Шведського клубу, офіційні сайти розслідування аварій та нещасних випадків на торговельному флоті. При цьому враховувався обсяг інформації, складність проблематики та ступінь обізнаності курсантів із проблемою.

При викладанні кейсу враховувалась мова викладу, складались прості речення, формулювались чіткі параграфи. Крім цього привабливість кейсу підвищувалась за допомогою ілюстрацій. На початку кожного кейсу було розміщено перелік компетенцій, що формувались в процесі роботи над навчальним матеріалом, наприкінці – словник, який складався із активної лексики текстового матеріалу. Структура завдань після текстового матеріалу була однаковою: первинне знайомство із проблемою (Gaining familiarity – Knowing what happened); критичне розуміння фактів (Recognizing symptoms – critical understanding off acts); встановлення цілі (Identifying goals – making assumptions); проведення аналізу (Conducting analysis – opportunity for linking to theoretical readings); встановлення діагнозу (Making diagnosis / Problem statement); аналіз фактів кейсу (Analyzing case data); генерування альтернатив та їх оцінка (Generating and evaluating alternatives); розробка плану дій (Developing an action / implementation plan).

Варто зазначити, що під час практичних занять робота з кейсами здійснювалась у повному обсязі, відповідно до методики їх проведення, а також, на відміну від лекційних та семінарських занять, практичні заняття проводились виключно англійською мовою, що сприяло повторенню і подекуди засвоєнню професійної термінології. Вирішуючи кейсові завдання, курсанти спирались на теоретичні знання і досвід, отриманий під час лекційних та

практичних занять. Типовими вправами в роботі з кейсами були: заповнити таблицю, дати відповіді на питання, скласти список, розробити план дій, рольова гра, круглий стіл, оцінити відповідь іншого курсанта, групи тощо.

Розглянемо більш детально як організувалась робота з кейсами під час практичних занять. Перший етап – підготовчий: курсанти під час самостійної роботи ознайомились із кейсом, працювали із професійною термінологією, ретельно вивчали кейс та ознайомились з відносинами героїв. Завдання передбачало і роботу з мовними засобами: знайомство з новою лексику, ідіомами і новими синтаксичними структурами, що могло ускладнювати розуміння кейсу за допомогою словника у кінці кейсу. Другий етап – ознайомчий – викладач організував залучення курсантів до жвавого обговорення ситуації кейсу в парах. Курсанти відповідали на запитання типу: Що трапилося у кейсі? Хто був на містку у цей час? Які були наслідки нещасного випадку? Хто був свідком нещасного випадку?

Під час наступного етапу – аналітичного – викладач організував аналіз наданих фактів і роботу із узгодження бачення ключової проблеми в малих групах. Варто зазначити, що перевагами на цьому етапі групового способу навчання полягали у здійсненні процесу спілкування, розвивались вміння слухати і чути, здатність розуміти і приймати точку зору іншого і вирішувати конфліктну ситуацію, удосконалювалися навички спільної роботи для досягнення мети, виховувалась самоповага і цінність взаємодопомоги, створювалась оптимальна атмосфера для продуктивної навчальної діяльності, процес пізнання був мотиваційно-обґрунтованим, а не стимульованим з боку викладача.

На цьому етапі вирішувались такі проблеми: виділення основної проблеми, тобто її ідентифікація; виділення факторів і персоналій, які реально впливали на ситуацію, формулювання ключових альтернатив, пропозиція рішення або дії, вироблення рішення, аналіз наслідків прийняття того чи іншого рішення, вказівка на можливе виникнення проблем, механізми їх запобігання та вирішення.

Необхідною умовою для прийняття остаточного рішення була розробка критеріїв подолання проблеми – вимог до змісту альтернатив та їх обґрунтування. Під час складання програми дій курсанти орієнтувались на початкові цілі та реальність їх втілення на судні.

На підсумковому етапі використовувалась презентація результатів роботи малих груп на загальній дискусії (у рамках навчальної групи); оцінювання учасників дискусії, підбиття підсумків дискусії. Результативність цього методу збільшувалась завдяки підготовці презентації результатів аналітичної роботи різними групами, що дозволяло дізнатися і порівняти кілька варіантів оптимальних рішень однієї проблеми.

Презентація результатів сприяла формуванню таких якостей особистості, як волі, переконання, цілеспрямованість, гідність тощо, виробляла навички публічного спілкування, зокрема вміння публічно представити інтелектуальний продукт.

Оцінювання презентації відбувалось при врахуванні таких моментів: визначення істотних елементів, які повинні були враховуватись при аналізі кейсу, демонстрація вміння аналізувати, вміння логічно мислити, пропозиція альтернатив, які раніше залишалися поза увагою, пропозиція певного плану реальних дій або плану втілення рішень.

Отже, організація роботи з кейсами була цілеспрямованою та систематичною. Курсанти не лише розвивали уміння та застосовували знання на практиці, але й перебували в постійній ситуації діалогічного спілкування, розігрували реальні ситуації із життя.

Наступним етапом реалізації моделі підготовки майбутніх судоводіїв до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій був *результативно-творчий*, який мав на меті відпрацювання здобутих навичок професійно-орієнтованого спілкування під час

створення проблемних ситуацій засобами кейс-технологій. Для цього курсанти долучались до індивідуально-творчої роботи: міні-досліджень та проектів.

Така робота загалом відповідала всім основним вимогам для будь-якого рівня наукового дослідження. Однак реалізація її в рамках ВНЗ мала свою специфіку, оскільки подібне дослідження вирішує не тільки науково-пізнавальні завдання, але й специфічні – професійні та навчальні. Для залучення курсантів до творчої роботи, передусім, ми запропонували цікаві теми для проектів, які були пов'язані із тематикою спецкурсу, сприяли глибокому розумінню загальних закономірностей професійного самовизначення, сприяли відпрацюванню попередньо здобутих навичок, курсанти були забезпечені необхідною кількістю різноманітних джерел.

На цьому етапі курсанти обов'язково консультувались із викладачем щодо обраних кейсів. Наступним етапом індивідуально-творчої роботи був аналіз кейсів щодо виявлення основної проблеми, потім – курсанти індивідуально виділяли причини та основні фактори, що вплинули на ту чи іншу ситуацію, а також головні персоналії. Далі майбутні судноводії формулювали ключові альтернативи. Найважливішим та найвідповідальнішим етапом були висновки щодо цієї проблеми, а саме: курсанти робити узагальнення щодо її частоти виникнення на різних типах суден, можливих причин та відповідно – способів вирішення, основних рекомендацій. Результати своїх досліджень курсанти представляли у мультимедійних презентаціях та за допомогою паперових проектів, спеціальних брошур для судноводіїв тощо.

Наприкінці заняття курсанти обговорювали доцільність кожного проекту та його висновки, викладач пропонував обрати найкращий проект. Також курсанти обирали ту чи іншу ситуацію із кейсів та розігрували її англійською мовою, після чого інші курсанти аналізували їх поведінку, жести, міміку, вибір комунікативних одиниць під час професійно-орієнтованого спілкування.

У такий спосіб курсанти відпрацьовували здобуті навички професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій під час створення проблемних ситуацій. Викладач не втручався у процес аналізу кейсів та розігрування ситуацій. Тобто курсанти не тільки мали можливість самостійно виконувати завдання та аналізувати кейси, ситуації, але й оцінювати один одного.

Висновки. Інтеграція аудиторної та позааудиторної роботи на всіх трьох етапах реалізації моделі підготовки майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій сприяла переходу від переважно інформативних до активних форм і методів навчання з елементами проблемності, використання резервів самостійної роботи курсантів, створення умов для творчості, що дозволило майбутнім судноводіям практикувати володіння іноземної мови, реалізувати функції іноземної мови як засобу спілкування, розширювати активний словниковий запас.

Перспективи подальших досліджень полягають у проведенні вихідної діагностики експериментальної та контрольної груп з метою перевірки ефективності реалізації моделі підготовки майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бобришева Н. М. Формування готовності майбутніх морських офіцерів до професійної діяльності у полікультурному середовищі : автореф. дис. на здобуття наук.ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Н. М. Бобришева. – Запоріжжя, 2015. – 20 с.
2. Долгоруков А. М. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения [Електронний ресурс] / А. Долгоруков. – Режим доступу : <https://infourok.ru/metodicheskie-materiali-metod-keyssov-1009287.html>

3. Смелікова В. Б. Cases on Board Vessels : Навчальний посібник для курсантів напрямку 6.070104 «Морський та річковий транспорт», професійного спрямування «Судноводіння» / В. Б. Смелікова / – Херсон : Видавництво ХДМА, 2015. – 80 с.
4. Andres T. Understanding the Filipino Seaman : his values, attitudes and behavior – Manila : Denklav Maritime Agency, 1991. – 28 p.
5. Lloyd C. M. In Command ... 200 things I wish I'd know before I was Captain / C. M. Lloyd. – Livingstone : Witherby Seamanship International Ltd., 2008. – 228 p.

REFERENCES

8. Bobrysheva, N. M. (2015), “Intending maritime officers readiness for professional work in the multicultural environment”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Theory and methodology of professional education), 13.00.04, Classic Private University, Zaporizhzhya, Ukraine.
9. Dolhorukov, A. M. (2016) Method case-study is modern technology for professionally-oriented study, available at: <https://infourok.ru/metodicheskie-materiali-metod-keysov-1009287.html> (access April 4, 2016).
10. Smelikova, V. B. (2015), Cases on Board Vessels, tutorial for maritime cadets, navigational department, Kherson, Ukraine.
11. Andres T. Understanding the Filipino Seaman : his values, attitudes and behavior – Manila : Denklav Maritime Agency, 1991. – 28 p.
12. Lloyd C. M. In Command ... 200 things I wish I'd know before I was Captain / C. M. Lloyd. – Livingstone : Witherby Seamanship International Ltd., 2008. – 228 p.

УДК [371.134:796.071.4:37.091.313]

НОВАТОРСЬКА ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТРЕНЕРІВ-ВИКЛАДАЧІВ ДЮСШ

Табінська С. О., викладач

*Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту,
вул. Набережна Перемоги, 10, м. Дніпро, Україна*

sv_ryss@mail.ru.

У статті досліджена проблема розвитку професійно-педагогічної компетентності тренерів-викладачів ДЮСШ. Розкрито роль новаторської педагогічної підтримки розвитку професійно-педагогічної компетентності тренерів-викладачів ДЮСШ. Доведено важливість корекції професійної діяльності тренера-викладача ДЮСШ, що має відбуватися в системі курсового підвищення кваліфікації. Схарактеризовано та уточнено зміст дефініції “професійно-педагогічна компетентність тренера-викладача ДЮСШ” та “новаторська педагогічна підтримка розвитку професійно-педагогічної компетентності тренерів-викладачів ДЮСШ”. Виявлено основні складові професійно-педагогічної компетентності тренера-викладача ДЮСШ. Обґрунтовано необхідність подальшої розробки педагогічної технології з розвитку професійно-педагогічної компетентності тренерів-викладачів з урахуванням встановленого динамічно-вибіркового розвитку спортивної інфраструктури в регіонах нашої країни, а також, наявності мотивації, потреб, цілей, знань, навичок, пролонгованого педагогічного досвіду діяльності на посаді тренера-викладача, вмінь його рефлексувати, а також стійких психологічних, фізичних та соціальних якостей особистості.

Ключові слова: тренер-викладач, професійно-педагогічна компетентність, курси підвищення кваліфікації, ДЮСШ, спортивна інфраструктура.